

Зайцев Олександр Васильович,

к.е.н., доцент кафедри фінансів і кредиту

Сумського державного університету.

Україна, 40007, м. Суми, вул. Римського-Корсакова, 2.

e-mail: o.zaitsev@finance.sumdu.edu.ua; e-mail: zavdnevnik@ukr.net

ВИМІРЮВАННЯ ЦІННОСТІ ГРОШЕЙ

Анотація. Загально відомо що ціна товарів або послуг оцінюється кількістю грошей. Але. Чи існує оцінка безпосередньо грошей? У цій статті мова йде про оцінку грошей за допомогою показника витрат людської праці. Такий показник розраховується в годинах, але ці години інші і вони не співпадають з астрономічними годинами часу. Метою статті є обґрунтування та оприлюднення показника вимірювання монетарної вартості (цінності) грошей, а, також, його застосування у фінансово-економічних розрахунках на прикладах розрахунків цінової інфляції (традиційний розрахунок) та монетарної (інноваційний метод). У статті описані дослідження впливу знецінення грошей на розрахунок показника монетарної інфляції. На умовних прикладах проведено порівнювання рівнів інфляції, розрахованих за традиційним механізмом розрахунку (цінова інфляція) і розрахунку інфляції шляхом оцінки грошей через працю (монетарна інфляція). Ці показники відрізняються. Прийшли до висновку, якщо інфляцію вимірювати за показником знецінення грошей, то така інфляція не пов'язана зі зростанням цін. А те, що зараз іменують інфляцією, то це самостійний показник, а саме — показник зростання цін, і до інфляції він можливо, не має безпосереднього відношення. Тому, зв'язок інфляції із ростом цін потребує окремого вивчення із врахуванням, як вважаємо, нового напрямку досліджень, оприлюдненого в даній статті.

Ключові слова: гроші, вимірювання грошей, людська праця, монетарна вартість (цінність) грошей, цінова інфляція, монетарна інфляція.

Зайцев Александр Васильевич,

к.э.н., доцент кафедры финансов и кредита

Сумского государственного университета.

Украина, 40007, г. Сумы, ул. Римского-Корсакова, 2.

e-mail: o.zaitsev@finance.sumdu.edu.ua; e-mail: zavdnevnik@ukr.net

ИЗМЕРЕНИЕ ЦЕННОСТИ ДЕНЕГ

Аннотация. Общеизвестно, что цена товаров или услуг оценивается количеством денег. Но. Существует ли оценка непосредственно денег? В этой статье речь идет об оценке денег с помощью показателя затрат человеческого труда. Такой показатель измеряется количеством часов, но эти часы другие и они не совпадают с астрономическими часами времени. Целью статьи является обоснование и обнаружение показателя измерения монетарной стоимости (ценности) денег, а также его использование в финансово-экономических расчетах, показанных на условных примерах расчётов ценовой инфляции (традиционный расчёт) и монетарной (инновационный метод). В статье описаны исследования влияния обесценивания денег на расчёт показателя монетарной инфляции. На условных примерах проведен сравнительный анализ инфляции, рассчитанной традиционным методом (ценовая инфляция) и рассчитанной через трудовую оценку денег (монетарная инфляция). Эти показатели отличаются. Вывод, — если инфляцию мерять с помощью монетарного показателя обесценивания денег, то такая инфляция не связана с ростом цен. То, что сейчас называют инфляцией, — самостоятельный показатель, а именно, — показатель роста цен, и к инфляции он, возможно, не имеет непосредственного отношения. Связь инфляции с ростом цен требует отдельного изучения в русле нового направления исследований, обнаруженного в данной статье.

Ключевые слова: деньги, измерение денег, человеческий труд, монетарная стоимость (ценность) денег, ценовая инфляция, монетарная инфляция.

Zaitsev Oleksandr ,

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Sumy State University.

2, Rymkogo-Korsakova st, Sumy, 40007, Ukraine.

e-mail: o.zaitsev@finance.sumdu.edu.ua; e-mail: zavdnevniki@ukr.net

MEASURING THE WORTH OF MONEY

Abstrakt. Introduction. Known the price of goods or services measured by the amount of money. But. Is there a measure of money? This article is not talking about the concept of time value of money. This is not about money evaluation using gold prices. This is not about money assessment by changing commodity prices. This is not about money assessment due to changes in the price of the currency. In this article we are talking about money that estimate using costs of human labor. The human labor is calculated in hours, but those hours other because they do not coincide with astronomical clock.

Purpose. The purpose of the article is the substantiation and promulgation indicator measuring the monetary value (worth) of money and its application in the financial and economic calculations with examples of calculations of price inflation (traditional calculation) and monetary inflation (innovative method).

Results. The research of the impact of money on parameter estimation calculation of monetary inflation. A comparison of the calculated levels of inflation over the existing mechanism of calculation and the calculation of inflation by assessing money. These data differ.

Conclusion. We have concluded that is quite unexpected. So, if inflation measured in the monetary value (worth) of money, such inflation is not associated with an increase in prices. Monetary inflation is an independent financial phenomenon that is as independent as the rise or fall in prices. Therefore, relations monetary inflation with inflation rising prices require a separate study, taking into account the new direction of research, published in this article.

Key words: money, measure of money, human labor, monetary value (worth) of money, price inflation, monetary inflation.

Вступ. Одразу зазначимо, в цій статті не йде мова про механізми оцінки, що застосовують у різного роду фінансово-економічних розрахунках, пов'язаних із потоками грошових коштів впродовж певного періоду часу. Як відомо, ключову роль у таких розрахунках відіграє оцінка вартості грошей у часі. Моделі таких розрахунків — одна з базових концепцій економіки комерційного підприємства і теорії прийняття управлінських рішень, яка полягає в тому, що вартість (цінність) певної суми грошей — це функція від часу виникнення грошових доходів або витрат. Тобто вартість грошей з часом змінюється з урахуванням норми прибутку (ставки процента) на грошовому ринку, в якості якої може виступати норма позичкового процента. У даному випадку під процентом розуміють суму доходів одержаних від використання грошей на грошовому ринку. Враховуючи, що інвестування являє собою зазвичай тривалий процес, в оцінці інвестицій часто доводиться порівнювати вартість грошей на початку їх інвестування з вартістю грошей при їх поверненні у вигляді майбутніх доходів, прибутку, орендної плати, амортизаційних відрахувань тощо. Таким чином, оцінка вартості грошей у часі передбачає порівнювання певної суми грошей, що очікується від фінансової або комерційної операції у майбутньому, відносно, також, певної суми грошей, що має місце на початку тієї самої фінансової або комерційної операції. Отже, ще раз наголошуємо, що про вище оговорену кредитно-інвестиційну модель оцінки вартості грошей у часі у цій статті мова не йде.

Постановка проблеми. Загально відомо, що різні за формою та призначенням товари вимірюються та прирівнюються між собою за допомогою універсального показника — грошей. Гроші виступають як загальний вимірник всього різноманітного обсягу товарів, а, також, і

будь-яких послуг. Саме з такої точки зору гроші іменують загальним еквівалентом. Гроші, як загальний вимірювач, а тому, і загальний еквівалент, — це якісна характеристика грошей. Суть такої характеристики у наступному, — усі товари та послуги можна порівнювати та оцінювати між собою, якщо звести їх до єдиного показника — до їх грошової оцінки, або, що одне і те саме, — до їх грошового вимірювання.

Але, грошова оцінка товарів та послуг передбачає і кількісний аспект оцінювання. Товари та послуги оцінюються єдиним показником — грошима, але, кількість грошових одиниць для кожного товару (послуги) є різною. Така кількісна нерівність грошових показників в економіці має назву ціни товару або ціни послуги.

Отже, оцінка товарів та послуг у сучасній економіці здійснюється якісно та вимірюється кількісно таким показником як ціна. У сучасних економічних операціях всі суб'єкти ринкових (та й не ринкових) відносин однозначно розуміють та використовують терміни: — «ціна товару» та «ціна послуги». Стало банальним давати визначення ціни як кількості грошових одиниць на які обмінюється оцінений такими одиницями товар. У площині економічної та фінансової практики термінам «ціна товару» та «ціна послуги» відповідають терміни-синоніми, — «вартість товару» та «вартість послуги».

Якщо оцінка товарів та послуг за допомогою грошей не викликає ні у кого питань щодо розуміння такої оцінки та її практичного застосування. То питання, — а чи існує оцінка безпосередньо грошей, — ще є відкритим. А у випадку якщо така оцінка, хай навіть теоретично, існує, то як вона вимірюється на практиці?

Питання про безпосередню оцінку грошей має свій історичний розвиток. Безпосередня оцінка грошей за допомогою золота, або за допомогою їх (грошей) купівельної спроможності стосовно окремого товару або групи товарів, вже не дають задовільної відповіді на це питання. Чому? По-перше тому, що оцінка грошей за допомогою

золотометалевого вмісту або, іншими словами, золотомонетного стандарту стосовно грошових знаків у сучасному світі вже не використовується більш ніж пів століття. По-друге, оцінка грошей через зміну цін на товари ніщо інше як зміна цін на товари і нічого більше. Це твердження стає зрозумілим коли ознайомитеся з запропонованим у цій статті новим механізмом оцінки грошей.

З точки зору зв'язку проблеми вимірювання цінності грошей із науковими та практичними завданнями, як яскравий приклад, пропоную звернути увагу на показник, що за своїм власним визначенням передбачає застосування у його розрахунку саме безпосередньо показника цінності грошей. Мова йде про визначення інфляції. Наголошую, розглядаємо визначення інфляції за сутністю, а не чисельний розрахунок індексу або рівня інфляції у статистичній моделі розрахунку.

Отже, професор, д. е. н. Гальчинський А. С., науковий співробітник Інституту світової економіки та міжнародних відносин НАН України, зазначає: «Якщо розглядати цю проблему (проблему визначення інфляції по суті — *авт.*) з суто монетарних позицій (а саме таким є розгляд у цій статті — *авт.*), то інфляція може бути представлена як процес знецінення грошей» [11, с. 232].

Професор, д. е. н., відповідальний редактор першої в Україні трьохтомної Економічної енциклопедії [2] М. С. Мочерний дає таке визначення: «Інфляція — процес знецінювання грошей у результаті перевищення кількістю перебуваючих в обігу грошових знаків загальної суми цін товарів та послуг, внаслідок недотримання законів грошового обігу [3].

В електронній економічній енциклопедії читаємо: «Інфляція — знецінення грошей, що проявляється у формі підвищення цін на товари першої необхідності та послуги, зумовленого не підвищенням їхньої якості, а зниженням валютного курсу; зниженням реальної заробітної плати. Спричинюється передусім переповненням каналів грошового обігу

надлишковою грошовою масою за відсутності адекватного збільшення товарної маси» [4].

У провідному підручнику для вишів «Гроші та кредит» написаному фахівцями КНЕУ: «Інфляція — це тривале і швидке знецінення грошей, унаслідок надмірного зростання їх маси в обороті» [1, с. 193].

Наведені вище визначення сформульовані українськими вченими. Такі ж за змістом визначення інфляції досить розповсюдженні і в російській економічній науці. Наприклад, авторським колективом кафедри економічної теорії Московського державного інституту міжнародних відносин зазначено: «... традиционное определение инфляции — переполнение каналов обращения денежной массой сверх потребностей товарооборота, что вызывает обесценивание денежной единицы и соответственно рост товарных цен» [7, с. 423].

Існують подібні визначення і у представників західної економічної думки. Наприклад, дуже вдалими, на наш погляд, є визначення інфляції професором Сіетлського університету (США) Полом Хейне (Paul Heyne). «Інфляція — это не рост стоимости жизни. Суть инфляции — падение ценности или покупательной способности денег. С другой стороны, можно сказать, что инфляция — это повышение денежных цен на блага. Можно даже, если хотите, говорить об инфляции как о повышении денежной стоимости жизни. Но ключевым словом являются *деньги* (виділено Полом Хейне)» [9, с. 483-484].

Огляд визначень інфляції буде не повним, якщо не зазначити, що існує велика кількість науковців, які визначають інфляцію виключно лише як зростання цін [8, с. 388; 10, с. 227]. Такий підхід до визначення інфляції стає цілком зрозумілим, якщо брати до уваги, що розуміння показника цінності грошей хоча й існує у формі науково-теоретичного поняття, але, так і не має свого кількісного визначення. Відсутність кількісного показника цінності грошей унеможливує проведення розрахунків показників інфляції на його підставі і за його допомогою. Саме відсутність

вимірювача цінності (вартості) грошей і спонукає у тексті визначення терміну інфляції «забувати» про притаманне цьому терміну поняття — знецінення грошей. Цілком слушною стає точка зору, що, якщо такий показник на практиці не розраховується і тому і не застосовується, то для чого ж про нього згадувати у загально-теоретичному визначенні показника інфляції. За таких обставин у сучасній економічній науці інфляція повністю ототожнюється із зростанням цін.

Якщо виділяти дослідників та публікації, в яких використовувалася безпосередня, не пов'язана із золотом і товаром, оцінка грошей, то має сенс згадати працю прихильника номіналістичної теорії грошей Георга Фрідріха Кнаппа (Georg Friedrich Knapp, 1842-1926) «Державна теорія грошей» (1905 р.). В своїй праці він розвив напрям державної теорії грошей як один із різновидів номіналістичної теорії грошей, згідно з яким держава визначає цінність грошової одиниці. Державна теорія грошей виникла в період підготовки Німеччини до Першої світової війни як теоретичне обґрунтування вилучення з обігу золота та переходу до паперово-грошової емісії. Головні положення державної теорії грошей наступні. Гроші — «суть творіння закону» і не мають нічого спільного з товарами. Г. Кнапп вважав гроші найсучаснішим видом платіжних засобів, тому, на його думку, вони необхідні лише для цілей обігу і не мають інших якостей. Звідси й висновок, що гроші — це тільки юридична, а не економічна категорія. За Г. Кнаппом вартість грошей має «лише номінальне значення», тобто гроші є тільки наслідком державного акту і не мають власної вартості. Цінність грошової одиниці, за твердженням Г. Кнаппа, визначає держава, яка запроваджує в обіг нові гроші, дає їм найменування, визначає співвідношення з попередньою грошовою одиницею. Грошова вартість, визначена державою, не може змінюватися. Звідси впливає теза Г. Кнаппа про те, що інфляція не пов'язана з грошовою масою, індекси цін не є показником зміни їх купівельної спроможності [2, с. 318].

Головні недоліки державної теорії грошей пов'язані з підміною економічних законів юридичними категоріями, запереченням товарної природи грошей та виділенням платіжної функції як головної ознаки грошей. І що головне для нашого дослідження, — за державною теорією грошей держава регламентує правила грошової емісії, і таким чином, наділяє гроші вартістю (цінністю). Згадуємо роботу Г. Кнаппа тому, що в його праці червоною ниткою проходить впевненість, що гроші мають цінність, і що їх цінність не пов'язана ні з золотом, ні з товаром, що цінність грошей — це іманентна властивість грошей, проте, така впевненість ним науково не обґрунтована.

Щодо досліджень і публікацій в яких започатковано розв'язання даної проблеми, то треба зауважити наступне. До переліку науковців, які не явно, опосередковано, через товар, пов'язували вартість грошей з витратами праці на виробництво такого товару, можна віднести англійського економіста — Уільяма Петті (William Petty, 1623-1687), підданого Франції П'єра Буагильбера (Pierre Le Pesant de Boisguilbert, 1646-1714), англійського філософа та економіста Адама Сміта (Adam Smith, 1723-1790), англійського економіста, Давида Ріккардо (David Ricardo, 1772-1823), німецького філософа, економіста і політичного діяча Карла Генріха Маркса (Karl Heinrich Marx, 1818-1883). Саме на публікації цих науковців автор спирається у своїх дослідженнях, пов'язаних з оцінкою сучасних грошей. В їхніх наукових працях багато матеріалів, що теоретично обґрунтовують не грошовий за своєю сутністю, відмінний від грошей, показник цінності (вартості) товару. Проте, стосовно проблеми безпосередньої цінності грошей, то в їхніх дослідженнях цінність грошей вимірюється через субстанціональну цінність того товару, що функціонував як гроші, тобто через цінність золота. В роботах Петті, Сміта, Ріккардо, Маркса нема явних, цілеспрямованих, безпосередніх досліджень цінності неповноцінних, не розмінних на золото грошових знаків. Але, в їх роботах відпрацьовані теоретично наукові положення,

відштовхуючись від яких стає можливим визначення вартості (цінності) сучасних, не пов'язаних із золотом грошей.

Щодо виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття, то можемо зазначити наступне. Пошук показника чи показників вимірювання оцінки грошей мало ким досліджувався, а якщо і були такі спроби та намагання, то показники такого вимірювання ще не оприлюднені, або, принаймні, може й існують, але на поточний момент не відомі широкому загалу науковців. Можемо констатувати що до цього часу залишається не вирішеною проблема кількісного вимірювання вартості (цінності) золотодемонетизованих грошей.

Метою статті є обґрунтування та оприлюднення показника вимірювання монетарної вартості (цінності) грошей, а, також, його застосування у фінансово-економічних розрахунках на прикладах розрахунків інфляції цінової (традиційний розрахунок) та монетарної (інноваційний метод). Зазначимо, що монетарна оцінка грошей, — це оцінка грошей, яка відмінна від їх субстанціональної оцінки на основі золота та відмінна від оцінки за допомогою їх купівельної спроможності з огляду на окремих товар або групу товарів.

Результати дослідження. Згідно теорії трудової вартості вартість товару вимірюється кількістю витраченої на його виробництво людської праці. Мірилом такої вартості виступає одна година праці робітника, причетного за своєю діяльністю до виготовлення такого товару. Відразу треба зазначити що одна година праці працівника, із яких складається вартість (цінність) товарів, відрізняється від звичайної години, яку фіксують за допомогою всім відомого механічного або електронного годинника. Одна година праці виробника товару не співпадає із годиною, яка вимірюється $1/24$ частиною астрономічної земної доби. В залежності від інтенсивності праці у кожного окремого працівника впродовж однієї астрономічної години його роботи, тобто, за 60 хвилин, які веде відлік

звичайний годинник, кількість годин праці може бути більше ніж одна. Впродовж однієї астрономічної години праці робітника або службовця у нього, за умов виконання ним легкої роботи, може бути зафіксовано від 1,0 до 1,1 годин витрат праці, за умов середньої тяжкості виконуваної роботи близько 1,5 годин витрат праці, а за високої інтенсивності його роботи 1,8 – 1,9 годин витрат праці. Тобто, в залежності від характеру роботи, яку виконує робітник, наприклад, за 8 астрономічних годин робочого часу, кількість годин витрат праці може коливатися від 8 до 15 годин витрат праці. А якщо тривалість робочого часу працівника, тобто, тривалість виконання робітником своїх робочих функцій, охоплює більш ніж 12 або 18 астрономічних годин за добу (водії «дальнобійники», провідники пасажирських потягів тощо), то кількість годин витрат праці на одного працюючого може бути близько 30 годин за одну астрономічну добу, а то й більшою. В даній статті нема потреби детально зупинятись на механізмі розрахунку кількості годин витрат людської праці. Обґрунтування механізму розрахунку витрат кількістю годин людської праці дано в роботах [5, 6]. А в межах даної статті необхідно лише мати на увазі, що вартість або цінність товару вимірюється годинами витрат праці робітником і ці години якісно і кількісно не співпадають з астрономічними годинами тривалості виконання працівником своїх робочих функцій.

Отже, розглянемо *умовний приклад*. *Перша подія*, — на умовному підприємстві впродовж виробництва товару А витрачено на нього 40 годин людської праці. Можемо записати цю подію так: товар А оцінюється у 40 годин витрат праці. *Друга подія*, — цей же товар А підприємство продало покупцеві за 120 грошових одиниць. Можемо записати цю подію так: товар А оцінюється у 120 грошових одиниць. Перша і друга події відбуваються на кожному виробництві щодня. Перша і друга події — це складові одного й того ж процесу виробництва товару А. Але друга подія відбувається лише після закінчення першої події і тому вони відокремлені у часі. Відокремленість цих двох подій у часі та різна виробничо-ринкова

цільова сутність цих двох подій дає можливість оцінювати їх окремими показниками. В першій події товар А оцінюється годинами витрат праці, а в другій події товар А оцінюється грошима. На підставі того, що в цих двох подіях товар А — один і той же товар, одержуємо силогічний умовивід: 40 годин людської праці оцінюється у 120 грошових одиниць. Таке нове знання, тобто прирівнювання витрат праці (вартості товару) до грошової оцінки (до ціни) товару є достовірним тому, що у них є загальна основа, є те, що робить їх тотожними, це — товар А. Таким чином, можемо розрахувати чисельно цінність грошей відносно витрат праці. У наведеному умовному прикладі цінність грошей дорівнює 3 грошові одиниці на одну годину витрат людської праці (120 грош. од. : 40 год. праці), або, запишемо так — 3 грош. од./год. праці. Нагадуємо, це показник оцінки грошей по відношенню до кількості праці, витраченої на виробництво товару А.

Далі, проведемо дослідження впливу показника оцінки грошей на розрахунок рівня інфляції, тобто проведемо порівнювання розрахованих рівнів інфляції за існуючим механізмом розрахунку і за розрахунком інфляції за допомогою оцінки грошей. Нагадаємо, що традиційно рівень інфляції розраховується шляхом віднімання від ціни товару поточного року ціни попереднього (базового) року та ділення цієї різниці на ціну базового (попереднього) року і множенням отриманої частки на 100%. Назвемо його ціновим розрахунком інфляції. Розрахунок з використанням оцінки грошей витратами людської праці назвемо монетарним розрахунком інфляції.

Приклад 1. Хай у базовому (попередньому) році товар А продавався за ціною 120 гривень та на його виробництво витрачалося 40 годин витрат праці. У наступному (поточному) році такий же товар А продавався за ціною 200 гривень та на його виробництво витрачалося 50 годин витрат праці. За традиційним ціновим механізмом розрахунку рівень інфляції дорівнює 66,7% $((200 \text{ грн} - 120 \text{ грн}) / 120 \text{ грн}) \cdot 100\% = 66,7\%$. А за

монетарним розрахунком інфляції рівень інфляції дорівнює 33,3% $((200 \text{ грн} / 50 \text{ год.}) - (120 \text{ грн} / 40 \text{ год.})) / (120 \text{ грн} / 40 \text{ год.}) \cdot 100\% = 33,3\%$. Як бачимо, за кінцевим результатом розрахунки суттєво відрізняються. Показник 66,7%, на наш погляд, це не показник рівня інфляції, це показник рівня росту цін. А показник 33,3% і є рівнем інфляції, бо він відображає саме знецінення грошей на фоні росту ціни.

Приклад 2. Хай у базовому (попередньому) році товар А продавався за ціною 120 гривень та на його виробництво витрачалося 40 годин витрат праці. У наступному (поточному) році товар А продавався за ціною 150 гривень та на його виробництво витрачалося 50 годин витрат праці. За традиційним ціновим механізмом розрахунку рівень інфляції дорівнює 25,0% $((150 \text{ грн} - 120 \text{ грн}) / 120 \text{ грн}) \cdot 100\% = 25,0\%$. А за монетарним розрахунком рівень інфляції дорівнює 0,0% $((150 \text{ грн} / 50 \text{ год.}) - (120 \text{ грн} / 40 \text{ год.})) / (120 \text{ грн} / 40 \text{ год.}) \cdot 100\% = 0,0\%$. Як бачимо, зростання цін відбулося на 25%, але інфляції не сталося, бо цінність грошей не змінилася. Цінність грошей як у базовому році дорівнювала 3 грн/год. (120 грн / 40 год. праці), так і у поточному дорівнювала 3 грн/год. (150 грн / 50 год. праці).

Приклад 3. Хай у базовому (попередньому) році товар А продавався за ціною 120 гривень та на його виробництво витрачалося 40 годин витрат праці. У наступному (поточному) році товар А продавався за ціною 130 гривень та на його виробництво витрачалося 45 годин витрат праці. За традиційним ціновим механізмом розрахунку рівень інфляції дорівнює 8,3% $((130 \text{ грн} - 120 \text{ грн}) / 120 \text{ грн}) \cdot 100\% = 8,3\%$. А за монетарним розрахунком рівень інфляції дорівнює -3,7% (показник зі знаком мінус) $((130 \text{ грн} / 45 \text{ год.}) - (120 \text{ грн} / 40 \text{ год.})) / (120 \text{ грн} / 40 \text{ год.}) \cdot 100\% = -3,7\%$. Як бачимо, зростання цін відбулося на 8,3%, але інфляції не сталося, а, навпаки, цінність грошей виросла і замість інфляції маємо дефляцію грошей. Цінність грошей у базовому році дорівнювала 3 грн/год. (120 грн / 40 год. праці), а у поточному гривня зміцніла і стала

дорівнювати 2,89 грн/год. (130 грн / 45 год. праці).

Приклад 4. Хай у базовому (попередньому) році товар А продавався за ціною 120 гривень, а на його виробництво витрачалося 40 годин витрат праці. У наступному (поточному) році товар А продавався за такою ж ціною 120 гривень, але на його виробництво вже витрачалося 30 годин праці. За традиційним ціновим механізмом розрахунку рівень інфляції дорівнює 0,0% $((120 \text{ грн} - 120 \text{ грн}) / 120 \text{ грн}) \cdot 100\% = 0,0\%$. А за монетарним розрахунком рівень інфляції дорівнює 33,3% $((120 \text{ грн} / 30 \text{ год.}) - (120 \text{ грн} / 40 \text{ год.})) / (120 \text{ грн} / 40 \text{ год.}) \cdot 100\% = 33,3\%$. Як бачимо, зростання цін взагалі не відбулося, але інфляція мала місце завдяки знеціненню грошових знаків, а саме, у базовому році мали ціну грошей 3 грн/год. (120 грн / 40 год. праці), а у поточному ціна грошей виросла до 4 грн/год. (120 грн / 30 год. праці).

Приклад 5. Хай у базовому (попередньому) році товар А продавався за ціною 120 гривень, а на його виробництво витрачалося 40 годин витрат праці. У наступному (поточному) році товар А продавався за такою ж ціною 120 гривень, але на його виробництво витрачалося 45 годин праці. За традиційним ціновим механізмом розрахунку рівень інфляції дорівнює 0,0% $((120 \text{ грн} - 120 \text{ грн}) / 120 \text{ грн}) \cdot 100\% = 0,0\%$. А за монетарним розрахунком рівень інфляції дорівнює -11,1% (показник зі знаком мінус) $((120 \text{ грн} / 45 \text{ год.}) - (120 \text{ грн} / 40 \text{ год.})) / (120 \text{ грн} / 40 \text{ год.}) \cdot 100\% = -11,1\%$. Як бачимо, зростання цін взагалі не відбулося, але інфляції не сталося, а, навпаки, цінність грошей виросла і замість інфляції маємо дефляцію. Цінність грошей у базовому році дорівнювала 3 грн/год. (120 грн / 40 год. праці), а у поточному гривня зміцніла і стала дорівнювати 2,67 грн/год. (120 грн / 45 год. праці).

Перед тим, як провести порівняльний аналіз механізмів цінового розрахунку інфляції та монетарного розрахунку інфляції і зробити деякі висновки, наведемо таку цитату. «Для кожного з нас очевидним є те, що інфляція пов'язана з ростом цін. Але виникає цілком природне питання: чи

всяке зростання цін є інфляційним за своєю суттю? Економісти монетаристської школи економічної думки дають на це питання стверджувальну відповідь. Однак існує й інша концепція. Інфляційним вважається лише зростання цін, породжене суто монетарними чинниками — розбалансуванням грошової системи, надмірною грошово-кредитною емісією, валютними відносинами. І тут справді є проблема. Одна справа, коли ціни виросли під впливом диктату монополії чи здороження товарів критичного імпорту — енергоносіїв, сировинних матеріалів, і зовсім інша — коли це сталося через порушення закону грошового обігу» [1, с. 332]. Наведена цитата висловлює існуючий загально-прийнятний погляд науковців на інфляцію та на методологічні проблеми її розрахунку. Отже, на підставі проведених нами досліджень цінового та монетарного розрахунків інфляції маємо можливість критично поглянути на положення, зазначені в цитаті, та зробити наступні висновки.

Висновки. Із дослідження випливає, що аж ніяк не є «...очевидним ... те, що інфляція пов'язана з ростом цін». При зростанні цін на товари інфляція може мати місце (ілюструє *приклад 1*), інфляції може не бути (*приклад 2*) і при зростанні цін замість інфляції може бути навпаки — дефляція (*приклад 3*). Можемо сформулювати висновок, який є досить несподіваним. Отже, якщо інфляцію вимірювати за показником знецінення грошей, то така інфляція не пов'язана зі зростанням цін. А те, що зараз іменують інфляцією, то це самостійний показник, а саме — показник зростання цін, і до інфляції він можливо, не має безпосереднього відношення.

Відповідь на питання у попередній цитаті, а саме: «...чи всяке зростання цін є інфляційним за своєю суттю?», можемо дати таке. Виходячи з того, що, як показало наше дослідження, монетарна інфляція не пов'язана зі зростанням цін, то з великою ймовірністю можемо констатувати, що монетарна інфляція — це самостійне фінансове явище, таке ж самостійне, як і зростання або падіння цін.

Такий висновок ґрунтується на проведених дослідженнях тому, що:

— монетарна інфляція може мати місце за умов зростання цін (*приклад 1*);

— монетарна інфляція може бути за умов не змінності цін (*приклад 4*);

— монетарна інфляція може дорівнювати нулю, тобто монетарна інфляція відсутня, за умови зростання цін на товари (*приклад 2*);

— явище протилежне монетарній інфляції, тобто монетарна дефляція, може мати місце за умов зростання цін (*приклад 3*);

— явище протилежне монетарній інфляції, тобто монетарна дефляція, може мати місце за умов не змінності цін (*приклад 5*).

З іншого боку, зважаючи на недостатню кількість досліджень монетарної цінності грошей, ще не можемо остаточно стверджувати, що інфляція та зростання цін зовсім не пов'язані між собою. Тому, зв'язок інфляції із ростом цін потребує окремого вивчення із врахуванням, як ми вважаємо, нового напрямку досліджень, оприлюдненого в даній статті.

Щодо зазначених у цитаті перед висновками проблемних питань стосовно зв'язку монетарної інфляції з «...розбалансуванням грошової системи, надмірною грошово-кредитною емісією, валютними відносинами», то це і є перспективи подальших наукових розробок у даному напрямку. Також, у подальших дослідженнях необхідно звернути увагу на випадки «...коли ціни вирости під впливом диктату монополії чи здороження товарів критичного імпорту — енергоносіїв, сировинних матеріалів...».

Література

1. Гроші та кредит : Підруч. / М. І. Савлук, А. М. Мороз, І. М. Лазепко та ін.; за заг. ред. М. І. Савлука. — 4-те вид., переробл. і допов.— К.: КНЕУ, 2006. — 744 с.

2. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т. 1. / Редкол. : ... С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. — К. : Видавничий центр «Академія», 2000. — 864 с.

3. Економічна теорія : Мочерний С. В. Причини виникнення та суть інфляції. [Електронний ресурс]. Режим доступу:

<http://westudents.com.ua/glavy/16991-prichini-viniknennya-ta-sut-nflyats-.html>

4. Електронна економічна енциклопедія : [Електронний ресурс].
Режим доступу : <http://studentbooks.com.ua/content/view/36/39/>

5. Зайцев, А.В. Исчисление величины стоимости продукта труда [Текст] / А.В. Зайцев // Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка. — 2004. — №6(65). — С. 159-165. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/1504>.

6. Зайцев А. В. Развитие принципов экономической науки // Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка. — 2010. — №1, Том 2. — С. 5-21.[Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/3005>.

7. Курс экономической теории : Уч. пособие. / Амвросов В. А., Аракедова К. А., Богданов А. С. и др.; под. ред. проф. М. Н. Чепурина и проф. Е. А. Киселёвой. — Киров : «АСА», 1994. — 624 с.

8. Макконел К. Р., Брю С. Л. Экономикс : Принципы, проблемы и политика. / Макконел К. Р., Брю С. Л. — Пер. с англ., в 2-х т., Т. 2. — М. : Издательство «Туран», — 400 с.

9. Пол Хейне. Экономический образ мышления. / Хейне Пол. — Пер. с англ. Издание 2-е. — М. : Издательство «Дело» при участии изд-ва «Catallaxy», 1993. — 704 с.

10. Самуельсон П. Економіка. Підручник. / Самуельсон Поль. — Пер. з англ. — Львів, «Світ», — 496 с.

11. Теорія грошей : Навч. посібник. / А. Гальчинський. 3 вид. — К. : Основи, 1998. — 415 с.

Бібліографічний опис: Зайцев, О. В. Вимірювання цінності грошей / О. В. Зайцев // Вісник Української академії банківської справи. — 2015. — №2 (39). — С. 46-52.